

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer matsref ha-‘avodah

Segalovits, Dov Ber ben Shalom ha-Leyi

Kenigsberg, 618 [1857/1858]

הלאש

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11884](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11884)

מצרף העבודה שאלה

האלהים יברך את יוסף ואת עמו בשלום. ואמת מארץ יצמיה וצדק משמים ישקף לאהובי עמיתי וידיד ה'. ידיד נפשי הרב המופלג בתורה ויראת ה' על פניו מו"ה יוסף מק"ק נעמרוב.

זכרתי ימים מקדם. זכילו נרו עלי ראשו. כאשר הייתי צימי חרפי צסוד אלוה עלי אהלי תורה ועבודה. בשבתנו יחד בק"ק סלאנים, אז נדזרנו יראת אלקי' איש אל רעו. להצין בספרים למנוח דרך ישרה שיצור לו האדם. ולא מלאנו זולת דרך אבותינו הקדושים. להיות בתורת ה' חפצו. הנגלות לנו ולבנינו. ולעשות את כל דברי התורה. ועתה חדשים מקרוב באו. אשר לא שערסו אבותינו. ומכנים עצמן בשם חסידים. ודרכם נעלמה ממני. ואני שמעתי על מעב"ה שנתקרב לגדולי הכת הנ"ל. ואינו חשוד אצלי ח"ו. ועומד בחזקת טהרה. ואני סמכתי את עצמי בעצמות האהבה. אם נתרחקו הגופים אבל לא הלצות. לכן אפרש שיחתי מה שקשה לי. ממה שגודע ממנהגי הכת הנ"ל. ולתשובתו אני מנפה:

גידון נוסח התפילה אנו בני אשכנ"ז אשר הוא לנו צירוסה מאבותינו מימי קדם מתכמי אשכנ"ז אשר כלנו משדי תנוצתם ומצינתם רוח ענה למדנו. וזדעתם תהומות נצקעו לנו. והם אשר האירו עינינו וקבלנו עלינו ועל זרעינו לעשות ככל אשר הורונו וזכל יום אנו עושים מעשה על פיהם. והכת הנ"ל עצרו צרית, שמו חוק התפילה בנוסח ספרדים. יניח בארעה וגיוורא בשמיא. ותלו א"ע באילן גדול עפ"י נסחר האר"י ז"ל. והנה אין משיבין שהי' צא"י הנמשכים אחר הרמז"ס והצ"י. אבל אנו נוהגים עפ"י פיסקי התום' והרא"ש כמ"ש בכללי כנה"ג. ונוסח האר"י ז"ל הוא נגד דעת התום' שלא לצרך על של ראש על מ"ת והוא דעת הרמז"ס ורש"י ז"ל. אבל לדעת התום' צריך לצרך. וכן צרכת יראו עינינו שכתבו שתיקנו ח"י אזכרות שבת"י צרכות. ונוסח האר"י ז"ל אין אומרי'. ועוד כמה נוסחאות שלא כמנהגי הפוסקים. ומן הדין אסור לשנות המנהג. ולא לחנם טרחו עצמן הגאונים למנוח סעד לכל מנהג הגם שהוא נגד ההלכה. כמו צרכת יראו עינינו כו' שכתבו התום' טעם שלא יהי' הפסק. וכן בנוסח אור חדש כתב הטור טעם בדוחק. ונוסח אל חי וקיס צערצית. וכן כתב הט"ז (צסי' מ"ז)

צצרכת

י זוק"ל
העבודה
שצעתים
הו בשם
הצרופים
ע לכל כי
רי חז"ל

אחד,
נדחינו,
הרה קן

מצרף העבודה

בצרכת הנותן ליעף כח שמקשה בדברי הרא"ש שהם סותרים. ותירץ מקו
 שהרא"ש סומך על המנהג וכיון דנהוג נהוג. הרי שחרד כל החרדק עלי
 הזאת שלא לבטל שום מנהג. וסמך ה"ע על דברי מוהר"י קולין (בשורש הא
 מ"ז) שכתב שמוכח בגמ' שמנהג מוטל הלכה ע"ש. ומה שרונים לסמוך המו
 על הקבלה דברי הזהר והאר"י ז"ל. כבר מצוהר בתשובת הרד"ז ז"ל מוח
 כל מקום שנמצא שהגמרא חולק על דברי הקבלה הלך אחרי הגמרא רוח
 והפוסקים. הביאו המג"א. ומה ששמעת על רוח הקודש שהי' להאר"י שהי'
 ז"ל הנה אמרו בתלמוד אין משגיחי' צ"ק. ואמרו חי הוי יסוּע בן נון שאו
 לא זייתינן לי' כי לא בשמים היא ואין לנו עסק בנסתרות. כ"א הנגלות
 לנו ולבנינו. תורה אחת ומשפט אחד לכולנו לנערנו ולזקינינו. וגדולה
 מזו מצאתי בתשובת רש"ל (סי' ז"ח) על המדקדקי' לדרך על תש"י
 מיושב כדעת הזוהר שהביא האגור ורובה להיות מכת המקובלים. וכתב
 א"ס רש"י עומד לפנינו וזו לשנות המנהג שנהגו הקדמונים אין
 משגיחים בו. כי ברוב דבריו אין הלכה כמותו. ולבסוף כתב אל תלך
 בדרך אהם ואין לך עסק בנסתרות. ומי שלא ידע להשיג בו' צקל יבוא
 ח"ו לקצץ בנטיעות. ואף שבני ח"י אין מניחים תפילין בחוה"מ לפי
 שהרשב"א בא וביטל המנהג שתופס מנהג האר"י ז"ל. הרי בעלי התוס'
 לא חששו לדעת הזוהר. ע"כ לשונו. הרי שאין לסמוך על הזוהר לשנות
 נגד הדין מהירושלמי שהביאו הפוסקים שכל הצרכות צריך לדרך מעומד.
 ובפרט בדורות האחרונים אשר נסתם החזון ויש חשש סכנה בדבר.
 ועוד שנוסח האר"י ז"ל אין מוסרין אלא לנזעזעים ולא כל הרובה לייטול
 את השם כו'. כמ"ש הר"י (צסי' ל"ד) בשם תשובת האשכנזים לענין
 הנחת תפילין דר"ת דמחזי כיהורא. וזוותר דמיניה ובי' אבא לישידי
 זי' נרגא שכח המ"א (סי' ס"ח) בשם הכוונות ז"ל אמנם המנהגים
 שנהגו בשרשי התפילה אין לשנות מנהג מקומו כו'. וי"צ שערים בשמים
 נגד י"צ שצעים וכל שצט יש לו שער מיוחד לצד מה שגז' בגמ' שזה לכל
 עכ"ל. הרי שהזהיר האר"י ז"ל בעצמו שלא לשנות המנהג. ועוד שהם
 עושים מנינים להפלה בנוסחאות שלהם בכל עיר אף צ"ד ועוזרים
 על לא תהגודדו לא תעשו אגודות אגודות כמוצוהר ביבמות צ"ד אחד
 בעיר. פלג מורין כז"ה ופלג מורין כז"ש ע"ש. ועוד שאסור לשנות
 מנהגי המקום שהוא שם אפי' להחמיר מפני המחלוקת בדבר שניכר בין
 שינוי מנהג. כמ"ש הרא"ש (פרק מקום שנהגו) ז"ל ההולך ממקום
 שמחמירין למקום שמקילין ואפי' דעתו לחזור יש לו לנהוג כקולי המקום
 שהלך לשם ואל יחמיר במנהג מפני המחלוקת בדבר שיש בו שינוי מנהג
 כדמוכח לקמן במשנה ואין צוה מפני המחלוקת דמימר אמר מלאכה הוא
 דלית לי' פוק חזי כמה צטלני איכא צטוקא. משמע הא לא אפשר בלא
 מחלוקת הי' לו לעשות עמהם וגדול השלום ויש לו לעבור על מנהגי

מקומו

מקומו כיון דלית איסורא דאורייתא. אלא שנהגו איסור להחמיר עליהם עכ"ל ע"ש. משמע אפי' יש שם חשש איסור דרצנן. א"כ צנוסח האר"י ז"ל שיש צו מצוה לקיים דברי האר"י ז"ל. אין לשנות מפני המחלוקת אפי' הולך ממקום שנהגו. וכש"כ מנהג חדש שמוזה נהוה מחלוקת בישראל. ומה שתלו ענין באמונת חכמיהם באמרו שהם בעלי רוח"ק כמו הצע"ט ותלמידו ר' דוב צער מגיד מישרים דמעזעריטש שהתפללו צנוסח האר"י ז"ל. הנה מלבד שלא נתאמת אללי אמונתם שאני רחוק ממדינתם ואין לי ידיעה כ"א שמיעה מרחוק. אך אם מנר אמונה הם באים אלינו. מי לנו גדול בדורינו מרבינו הגאון החסיד מוהר"א מווילנא ז"ל. ולא הלך בגדולות וצנפלאות מונו דרכי האר"י ז"ל. ואעפ"י שלמד כל כתבי האר"י ז"ל אעפ"י כ"א לא הניח תפילין דר"ת. הגם שהאר"י ז"ל החמיר מאוד להניח דווקא. ובהיותי משמש אותו

*הג"ה. אמר המסדר וכן שמעתי מפי הרב הגדול ר"ם תלמידו שראה אותו יושב כל היום בתפילין של רש"י ולא הכיח של ר"ת. ושאלתי ע"ז מקמת שאני ראיתי אותו מקודם שהי' מכיח של ר"ת. והשיב בזה"ל שרבינו החסיד אמר שלא להכיח של ר"ת מטעם הכ"ל. שאנו מכיחים הפרשות מעומד. ורבינו להראות לו מאמרי הזוהר שמוכח עפ"י סדר הפרשות של ר"ת. וראיתי שהם מסומכים בשני קלאי ירק. שאיכו גורם אותם. ושאלתי איך הי' רבינו ז"ל יכול להזהר מהיסק הדעת כל היום. והשיב שרבינו אמר שהסיק הדעת הוא קלות ראש כדעת רבינו יונה עכ"ל:

בלימודי צימי חרפי שאלתי אותו ע"ז. והשיב לפי שכתבו התוס' צפ' הקומץ של דברי הר"ת צריך להניח הפרשיות מושכז ולא מעומד. וכן ס"ת צהיכל ומזוזה שהוא פלוגתא דרש"י ור"ת. וא"כ לסדר הפרשיות כר"ת ולהעמידן כרש"י לא יחי' התפילין כח"א מהם. ושאלתי על מה שכתב צוהר ותיקונים להניח ב' זוגות. ואמר שאינו מדברי הזוהר ולא הי' גורם כלל. וכן צליל פסח האיתו סידור הקערה של מצות שלא כדעת האר"י ז"ל שהניח ופידר רק מנה שלימה ופרוסה כדעת הרי"ף והרמב"ם ומשמעות הגמ' דדרשין לחס עוני לפרוסה. מה דרכו של עני צפרוסה כו'. ולא הי' חושש לכוונת האר"י ז"ל שכתב הרבה על ג' מצות דוקא כן שמעתי צפירוש מפי הרב הגדול מוה" סעדי' תלמידו. גם לא הי' מניח שאר צרכי הסדר צקערה עפ"י סדר האר"י ז"ל עם כוונתו. הרי שאנו רואים שיש דרך ישר לפני איש לעשות עפ"י פשוט. ולמה לנו לכנוס במקום סכנה. והנה דרכם נפלאה ממני. ומגודל האהבה שהי' צינינו צימי נעורינו בטחתי שיציני שורש מנהגם על מה אדני' הטבעו. ומה טעמו שנתקרב לגדוליהם.

דברי חזירו אזהב דבק מאח מלונ"ח דוס"ת
 צנימין זאב החונה צק"ק סלאניס. שנת לא תקום פעמים צרה לפ"ק.

והתירץ
 החרדק
 לין (צפורש)
 ים לסמוך
 דרצ"ז ז"ל
 הגמרא
 להאר"י
 ע צן כון
 הנגלות
 וגדולה
 כל תש"י
 וכתב
 נים אין
 אל תלך
 קל יבוא
 מ"מ לפי
 התוס'
 לשנות
 מעומד.
 בדבר
 ליטול
 לענין
 לישרי
 נהגים
 בשמים
 לכל
 שהם
 וצרים
 אחד
 לשנות
 ר צין
 מקום
 מקום
 מנהג
 הוא
 בלא
 נהני